

EVALUATION OF THE COGNITIVE OUTCOMES OF THE 4TH GRADE PHYSICAL EDUCATION & GAME AND THE 5TH GRADE PHYSICAL EDUCATION & SPORTS CLASSES IN THE CONTEXT OF THE READINESS OF THE STUDENTS*

Okan KARAKÜTÜK¹, ✉ Volkan FİLİZ² & Murat ÜSTÜN³

¹Aslanlı Secondary School, Ministry of National Education, Turkey

²Şehit Taner Cinpolat Secondary School, Ministry of National Education, Turkey

³Hitit University, Graduate School of Education, Turkey

0000-0001-7921-3938

0000-0002-7019-4803

0000-0002-0116-8169

Abstract : *This study aims to compare and evaluate the cognitive acquisitions in the primary school 4th grade physical education and game and the secondary school 5th grade physical education and sports classes' curriculum prepared by the Ministry of National Education (MEB) in the context of readiness. The study is a document review made in the form of evaluation and interpretation of the findings during and after the literature review. The document analysis technique was used and the "Physical Education and Sports and Physical Education and Game Curriculum" published by the Ministry of National Education in 2018 was inspected to collect data. To make the comparisons, the outcomes in the Primary School 4th grade physical education and game and the Secondary School 5th grade physical education and sports classes' curriculum were classified into cognitive, psychomotor and affective learning areas by referring to expert opinion. Then, the 4th grade cognitive outcomes and the 5th grade cognitive outcomes were compared in the context of readiness. As a result of the comparison of the outcomes, it was seen that 3 outcomes in the 4th grade corresponded to and complemented each other in the 5th grade, while it was seen that 9 of the 5th grade cognitive outcomes did not have any theoretical equivalent in the 4th grade cognitive outcomes. It was also found that 3 outcomes were not appropriate for the basic-to-complex principle of teaching principles. It was seen that 2 outcomes in the 4th grade did not have a complementary outcome in the 5th grade. The performance of the physical education and sports teachers teaching at primary schools 4th grade physical education and game lessons is considered important in developing students and in transferring field-specific skills better.*

Keywords : *Physical Education and Sport, Curriculum, Evaluation of the Outcomes*

Citation : *Karakütük, O., Filiz, V., & Üstün, M. (2022). Evaluation of the Cognitive Outcomes of the 4th Grade Physical Education & Game and the 5th Grade Physical Education & Sports Classes in the Context of the Readiness of the Students. International Journal of Physical Education Sport and Technologies, 3(1), 24-37.*

Geliş Tarihi/Received: 25.07.2022 Kabul Tarihi/Accepted: 19.10.2022 Yayın Tarihi/Published Online: 23.10.2022

✉ Sorumlu Yazar/Corresponding Author okankarakutuk1903@gmail.com

*Bu çalışma, "4. Sınıf ve 5. Sınıf Beden Eğitimi Dersi Bilişsel Kazanımlarının Hazırbulunuşluk Açısından Karşılaştırmalı Değerlendirilmesi" adıyla 7. Uluslararası Mardin Artuklu Bilimsel Araştırmalar Konferansı (10-12 Aralık 2021)'nda sözel bildiri olarak sunulmuştur.

ÖĞRENCİLERİN HAZIRBULUNUŞLUKLARI BAĞLAMINDA 4. SINIF BEDEN EĞİTİMİ VE OYUN DERSİ İLE 5. SINIF BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİ BİLİŞSEL KAZANIMLARININ KARŞILAŞTIRILARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

Özet: Bu çalışmanın amacı Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından hazırlanan ve 2018’de yürürlüğe giren İlkokul 4. sınıf beden eğitimi ve oyun dersi ile Ortaokul 5. sınıf beden eğitimi ve spor dersi öğretim programında yer alan bilişsel kazanımların hazırbulunluşluk bağlamında karşılaştırılarak değerlendirilmesidir. Çalışma literatür taraması esnasında ve sonrasında bulguların değerlendirilmesi ile yorumlanması şeklinde yapılmış bir doküman incelemedir. Bu çalışmada; Millî Eğitim Bakanlığının 2018 yılında yayınladığı “Beden Eğitimi ve Spor” ile “Beden Eğitimi ve Oyun Dersi” öğretim programları doküman analizi tekniği kullanılarak bilişsel kazanımlar karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Karşılaştırma yapılırken öncelikle İlkokul 4. sınıf beden eğitimi ve oyun dersi ile Ortaokul 5. sınıf beden eğitimi ve spor dersi öğretim programında yer alan kazanımları; uzman görüşüne başvurularak bilişsel, psikomotor ve duyuşsal öğrenme alanlarına göre ayrılmıştır. Daha sonra 4. sınıf bilişsel kazanımlar ile 5. sınıf bilişsel kazanımlar hazırbulunluşluk bağlamında karşılaştırılmıştır. Kazanımların karşılaştırmaları sonucunda 4. sınıftaki 3 adet kazanımın 5. sınıfta karşılığı olduğu ve birbirini tamamladığı görülürken 5. sınıf bilişsel kazanımlarından 9 tanesinin 4. sınıf bilişsel kazanımlarda bir altyapı karşılığının olmadığı görülmektedir. Aynı zamanda 3 tane kazanımın öğretim ilkelerinden basitten-karmaşığa ilkesine uygun olmadığı görülmektedir. İlkokul 4. sınıftaki 2 tane kazanımın da 5. sınıfta tamamlayıcı bir kazanımı olmadığı görülmektedir. Ayrıca İlkokul 4. sınıf beden eğitimi ve oyun derslerinin beden eğitimi ve spor öğretmenleri tarafından icra edilmesi, öğrenci gelişim ve alana özgü becerilerin daha iyi aktarılması bakımından önemli görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Beden Eğitimi ve Spor, Öğretim Programı, Kazanım Değerlendirme

Eğitim sistemi, sistemin yürütüldüğü toplumun ayrılmaz bir parçasıdır. Eğitimin temel amacı, bireyleri çevrelerini kontrol edebilecek veya çevrelerine uyum sağlayabilecek yeteneklerle yetiştirip, o bireyleri hayata hazırlamaktır. Bu açıdan düşünüldüğünde eğitim programlarının temelini oluşturan unsurlar; toplumun ihtiyaçları ve toplumun karakteristik özellikleriyle bağdaşan; eğitim verilecek öğrencilerin; yaşı, ihtiyaçları, bilgi, beceri ve tutumlarıdır (Doğan, 2019). Programlar oluşturulurken bu unsurların göz önünde bulundurulması önem arz etmektedir. Eğitim programı yüzeysel ve geniştir, daha genel

kapsamdadır. Öğretim programı ise eğitim programından daha dar kapsamlı ve ayrıntılıdır. Bir dersle ilgili olan tüm ayrıntılar (yaş grubu, sınıf düzeyi vb.) öğretim programında yer alır.

Okullarda verilecek olan eğitimin sistematik bir biçimde gerçekleştirilmesi oldukça önemlidir. Sistematik bir şekilde gerçekleştirilecek olan eğitimin önemli unsurlarının başında öğretim programları gelir. Öğretim programları “Bir dersle ilgili öğretme-öğrenme sürecinde nelerin, niçin ve nasıl yer alacağını gösteren bir kılavuz, başka bir deyişle bu nitelikte bir proje planı” olarak tanımlanmıştır (Özçelik, 1998). Bu tanımdan hareketle öğretim programlarının, eğitim-

öğretim sürecinin okullardaki belirleyicisi olarak düşünülebilir.

Öğretim programlarında, toplumda ihtiyaç duyulan değişme gereksinimi, daha önemlisi de en az toplumda meydana gelen değişiklikler oranındaki bir değişme gereksinimi duymaya devam edileceğini ortaya koymaktadır. Her şey değişirken ve gelişirken eğitim ve öğretim programlarının güncellenmemesi, değişmemesi olanaksız bir durumdur. Eğitim sisteminin ve eğitim programlarının da diğer kurumlarda olduğu gibi zamanı geldikçe değişmesinin ve gelişmesinin beklenen bir durum olduğu söylenebilir. Ayrıca öğretim programlarının çağın gereksinimleri doğrultusunda gelişmesine devam etmesinin yanı sıra, güncelleştirilen öğretim programlarının yalnızca toplumdaki gelişime ve değişimlere değil toplumun eğitim sürecini anlamadaki gelişmelere de yanıt vermesinin bir gereksinim olduğunu söylemek mümkündür (Danişman ve Karadağ, 2015). Bu durumdan hareketle öğretim programları; sürekli bir değişim ve gelişim içerisinde olan bu dönemde, çağın gereksinimlerine uygun olarak güncellenmelidir.

Eğitim faaliyetleriyle bireye istendik yönde kazandırılması amaçlanan davranışlar, öğretim programlarında “kazanım” kavramıyla ifade edilmektedir. Kazanımlar öğretim programının önemli bir unsuru olmakla beraber öğrencilerin eğitim-öğretim süreci sonunda edinecekleri tutum, beceri, bilgi ve değerleri ifade etmektedir. Bu sebeple kazanımların belirlenmesinde, öğrencilerin gelişim düzeyleri, öğretim programının amaçları ve programın içeriği dikkate alınmaktadır (Yıldız, 2021).

Eğitim sistemlerinin bir çok ülkede çağdaş bir anlayış olan yapılandırmacı eğitim anlayışına göre düzenlenmesinin amacı; o toplumun insanlarının, bilimsel düşünme ve problem çözme gibi becerilerinin geliştirilmesidir. Ülkemizde de eğitim alanında köklü değişimler 2006 yılında yapılmıştır. Eğitim-Öğretim programları yapılan bu köklü değişimle birlikte çağdaş bir anlayış olan yapılandırmacı yaklaşıma uygun hale getirilmeye başlanılmıştır. Yapılandırmacı yaklaşım anlayışına göre düzenlenen öğretim programlarında,

genel eğitimin bir kolu olan beden eğitimi ve spor dersleri de yapılandırmacı anlayışa göre dizayn edilmiştir. Beden eğitimi ve spor dersi; öğrencinin sportif etkinliklere katılımını, bedensel ve ruhsal yönden eğitimini, kuvvet, beceri ve dayanıklılık gibi temel motorik özelliklerinin gelişmesini önemli bir şekilde destekler (Harmandar, 2004; Özmen, 1999 akt. Güçoğlu ve Savaş, 2020). Ayrıca beden eğitimi ve spor dersi yalnızca psikomotor öğrenme alanı boyutuyla değil duyuşsal, bilişsel ve sosyal öğrenme alanlarında da bireyi geliştirmeyi amaçlar. İlkokulda beden eğitimi ve oyun dersi faaliyetlerinde öğrencilerin becerilerini ve davranışlarını pozitif anlamda geliştirmede, olumlu davranışlar kazanmalarını sağlamada, sporu bir yaşam biçimi şeklinde devam ettirmelerinde ve sağlıklarını korumalarını öğrenmeleri açısından büyük önem taşımaktadır. Bu durumdan hareketle beden eğitimi ve oyun derslerinin İlkokul öğretim programlarında gerektiği kadarıyla yer verilmesi ve bu durumun son derece önemli olduğu bilinmelidir (Yenal, 2009, akt. Çıldır, 2019). Beden eğitimi ve oyun dersinin önemi düşünüldüğünde dersin program çerçevesinde öngörülen kazanımlar (alanında uzman) beden eğitimi ve spor öğretmenleri tarafından davranışa dönüştürülebilir.

Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı; öğrencilerin yaşamlarında kullanabilecekleri temel, özelleşmiş spora özgü hareket becerileri, fiziksel etkinliklere özgü bilgileri, duygusal ve toplumsal özellikleri kazanmaları, sağlık için gerekli olan fiziksel etkinliklere yaşam boyu etkin katılım sağlamları amacıyla hazırlanmıştır (MEB, 2018). Temel motorik özellikler, tabanda yani spora yönelmeden ve bir branş seçmeden önce yapılacak çalışmalar açısından oldukça önemlidir. Bu yaş grubu çocukları motorik özelliklerinin gelişimini sağlamak üzere; onlarda çalışma isteği uyandırmada, çalışma sürekliliğini sağlamada, önemli ve ilk adım olarak, başlangıçta yapılması gerekenlerin neler olduğu üzerinde durulması, tartışılması ve sonuçlarının deneysel çalışma ile desteklenmesi önemlidir (Doğru ve Uçan, 2021). Özellikle dersin bilişsel gelişim, duyuşsal gelişim ve psikomotor gelişim alanlarındaki değişim

ve gelişim seviyeleri göz önünde bulundurulduğunda ders kazanımlarının en yüksek seviyede sağlanması için öğretim yöntem ve tekniklerinin zamanında, yerinde ve doğru bir şekilde uygulanması gerekmektedir (Güçoğlu ve Savaş, 2020). Yerinde ve doğru bir biçimde kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerinin öğretim programının sağlıklı bir şekilde yürütülmesi açısından önemli olduğu söylenebilir.

Hazırbulunuşluk kavramı, belirli öğrenme etkinliklerini yerine getirmek için bireyde ön koşul yani öğrenmeye altyapı oluşturan davranışların kazanılmış olması anlamına gelir. Yeni bir kavram öğrenilirken veya bir ders işlenirken öğrencinin zihinsel, fiziksel ve duygusal olarak o dersi veya yeni öğrenilecek kavramı öğrenmeye hazır hale gelmesine ya da eğer zihinsel, fiziksel ve duygusal olarak hazırsa bu duruma ne düzeyde hazır olduğunun ölçüsüne hazırbulunuşluk denir. Hazırbulunuşluk kısaca, bir davranış, bir işi, bir öğretiyi yapmaya bilişsel, sosyal, duyuşsal ve psikomotor yönlerden hazır bulunma durumudur. Hazırbulunuşluk seviyesi, belirli bir konuya girerken bireyin, öğrencinin ne bildiğidir ve konuyla ilgili ön bilgi ve konuyla ilgili tutumunu içerir (Yenilmez ve Kakmacı, 2008). Eğer bir öğrencinin derse olan hazırbulunuşluk seviyesi yüksek ise dersle ilgili olan öğrenme faaliyetleri de aynı oranda hızlı olacağı düşünülebilir. Öğrencinin derse olan ön koşul öğrenmeleri bir alt sınıfta yer alan kazanımlarla ilişkilendirilebilir. Yani öğrencide ön koşul öğrenmeleri oluşturan kazanımlar bir alt sınıfta yer almış ise öğrenci o derse karşı olan ön koşul öğrenmeleri gerçekleştirmiş ve yeni öğreneceği bilgiye hazırdır şeklinde düşünülebilir.

Okuma yazmaya ve okula başlamaya hazırlık olarak nitelendirilen hazırbulunuşluk kavramı günümüzde “öğrenmeye hazır olma” şeklinde ifade edilmektedir. Hazırbulunuşluk düzeyinin doğru bir biçimde tespit edilmesi, okulun başladığı ilk günlerden itibaren çocuğun okul hayatına yönelik, onun kişisel özelliklerine hitap edecek şekilde, ona kılavuzluk yapılmasını sağlar. Çocuğu, doğru şekilde yönlendiren bir rehberlik programı sayesinde çocuk geleceğini planlama ve geleceğini programlama açısından bilgi ve beceriler ile donatılmış olur. Öğrencilerin okulda

başarılı olabilmeleri için bilişsel, sosyal ve motivasyonel becerilere ihtiyaçları vardır. Bu beceriler, başkalarının duygularını kavrama, yönergeleri anlama ve dikkatini odaklama, kendi duygu ve davranışlarını kontrol etme, akranlarıyla olan sosyal etkileşimlerini düzenleyebilme ve işbirliği yapabilme gibi durumları kapsar (Yapıcı, 2004, Tanrıbuyurdu, 2012; Oktay, 2013, aktaran Tekin ve Koçyiğit, 2020).

Hazırbulunuşluk eğitim-öğretim faaliyetleri sürecinde önemli bir yere sahiptir ve öğrenme öğretme sisteminin son derece önemli bir girdisidir. Eğitimde yeni davranış değişikliklerinin ortaya çıkarılabilmesi öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyine bağlıdır. Bu nedenle öğrenci elde edeceği yeni davranış veya davranışlar için gerekli olan ön koşul öğrenme niteliğindeki bilişsel, psikomotor ve duyuşsal davranışlara sahip olmalıdır (Altunbakır ve Pehlevan, 2019). Bu ön koşul öğrenme davranışlarına sahip olan öğrenciler; öğrenme süreçlerinde daha aktif ve öğrenmeye daha yatkın olurlar.

Bilişsel açıdan hazır olma durumu, hem o öğrenme durumu ile ilgili gerekli olan yeteneğe hem de yeni öğrenmeyle ilgili daha önceden sahip olunmasını gerekli kılan davranışlara sahip olmayı kapsar. Öğrenmelerin birbiriyle bağlantılı olduğu alanlarda bu girdi, daha da önemlidir. Bilişsel hazırbulunuşlukta öğrenmeyle ilgili gerekli yeteneğe ve yeni öğrenmeyle ilgili ön koşul davranışlara sahip olmak, bilişsel yönden o öğrenme durumuna hazır olmak anlamına gelir. Yani yeni bir bilginin öğrenilmesi bir başka bilginin hali hazırdaki mevcudiyetine bağlıdır (Tuna ve Kaçar, 2005). Yapılandırmacı eğitim yaklaşımına göre öğrenenlerin daha önceki yaşantıları, öğrenme stilleri, hayata karşı bakış açıları ve öğrenenlerin hazırbulunuşluk düzeyleri öğrenmelerine yön gösteren etmenlerdendir (Ertürk, 1998; Başar, 2001; Şaşan, 2002 aktaran Turaçoğlu ve Kartal, 2014).

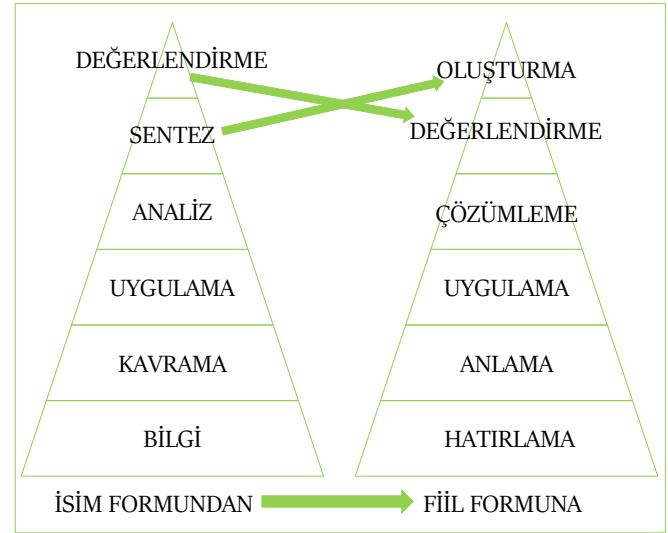
Bilişsel öğrenme alanı ile ilgili hedef ve davranışları, sınıflara bölerek altı basamaktan oluşan Bilişsel Alan Taksonomisi Benjamin Bloom tarafından 1956 yılında geliştirilmiştir. Bloom taksonomisi olarak bilinen bu taksonomi günümüze kadar en yaygın şekilde

kullanılan taksonomiler arasında yer almıştır. Bloom'un Taksonomisi; altı basamaktan oluşmaktadır. Bunlar; Bilgi, Kavrama, Uygulama, Analiz, Sentez ve Değerleme şeklindedir (Bloom, 1956).

Zaman içerisinde Bloom'un bilişsel alan taksonomisine bazı eleştiriler yapılmış ve bu taksonominin gözden geçirilme ihtiyacı doğmuştur. Bloom'un eski bir öğrencisi olan Lorin W. Anderson 21. yüzyıl öğrenci ve öğretmenlerine uyarlamak ve Bloom taksonomisini geliştirmek amacıyla bir çalışma grubu kurmuştur. 2001 yılında Anderson ve arkadaşları tarafından "Yenilenmiş Bloom Taksonomisi" adıyla Bloom'un bilişsel alan taksonomisinin çalışmaları tamamlanarak yayınlanmıştır. Bu taksonomiye göre bir sonraki kademe yer alan davranışın kazandırılabilmesi için önceki kademedeki becerilerin kazandırılmış olması gerekmektedir. Herhangi bir kademe, kendinden bir sonraki kademenin ön koşulu olarak kabul edilir (Anderson ve Krathwohl, 2001).

Tablo 1'de 1995-2000 yılları arasında Bloom'un taksonomisini geliştirmek ve düzenlemek amacıyla

yapılan çalışma sonunda Bloom'un bilişsel alan sınıflamasına derin bir değişiklik getirilmemekle beraber, bazı önemli farklıklar ortaya çıkmıştır. Anderson ve Krathwohl, (2001) tarafından revize edilen ve güncellenen yeni taksonominin farklılıklarını üç grupta incelemiştir. Bunlar; Terimsel, Yapısal ve Amaçsal değişimlerdir. Eski ve güncellenmiş taksonomi aşağıdaki Şekil 1'de verilmiştir (Forehand, 2010; Arı, 2013).

Şekil 1: Yenilenmiş Bloom Taksonomisi (Forehand, 2010).

Tablo 1: Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Bilişsel Süreç Boyutu

Basamaklar	Özellikler	Beceriler
Hatırlamak	İlgili bilgiyi uzun süreli bellekten alma, tanıma ve geri çağırma.	Betitle, Tanımla, Etiketle, Listele, Eşleştir, İsimlendir, Geri Çağır, Kaydet ve Yaz...
Anlamak	Sözlü, yazılı ve grafik ile oluşturulan görsellerden veya mesajlardan yorum yaparak anlam çıkarma, oluşturmaktır.	Sınıflandırma, Karşılaştırma, Tanımlama, Açıklama, Örnekler Verme, Tahmin Etme, Özetleme ve Kendi Sözleri ile Anlatma...
Uygulamak	Yürütme, yönergeleri uygulama veya bilgileri kullanarak süreci tamamlayabilmektir.	Uygulama (Katılma), Gösterme, Hesaplama, Değiştirme, Yürütme, Gerçekleştirme, Uyarlama, Tahmin Etme, Çözme, Aktarma ve Kullanma... fiillerini kapsar.
Çözümlemek	Bir bütünü, materyali onu oluşturan parçalara ayırma, farklılaştırma, düzenleme ve ilişkilendirme yoluyla parçaların birbirleriyle ve genel bir yapı veya amaç ile nasıl ilişkili olduğunu belirlemektir.	Analiz etme, Niteliklendirme, Parçalara ayırma, Karşılaştırma, Çelişkileri veya karşıtlıkları bulma, Şemalaştırma, Tanımlama, Örnekendirme, Bütünleştirme, Bağlama, Vurgulama, Bütün olarak düşünme...
Değerlendirmek	Kontrol ve eleştiri yoluyla ölçüt ve standartlara dayalı yargılarda bulunmak, karar ya da kararlar vermektir. Yenilenen taksonomide bir basamak geride yer almaktadır. Bundan daha karmaşık ve daha fazla beceri gerektiren bir üst basamak daha bulunmaktadır.	Değer biçme, İş birliği yapma, Eleştirme, Tespit etme, Yargıda bulunma, Varsayım oluşturma, Değerlendirme, Doğrulama, Yansıtma, Gözden Geçirme, Destekleme ve Özetleme.
Yaratmak / Yaratıcılık (Oluşturmak)	Tutarlı veya işlevsel bir bütün ortaya çıkarmak için öğeleri bir araya getirmek; Üretme, planlama veya üretme yoluyla öğeleri yeni bir model veya yapı içinde yeniden düzenlemek veya tasarlamaktır.	İnşa etme, Yaratma, Tasarlama, Geliştirme, Filme yapma, İcat etme, Yapma, Değiştirme, Planlama ve Programlama ...

Kaynak: Anderson ve Krathwohl, 2001; Forehand, 2010

Okullardaki eğitim ve öğretim ile ilgili tüm faaliyetlerinin genel amacı; o ülkenin geleceğini oluşturan bireylerin bilgi, davranış ve beceri olarak sağlıklı ve verimli bir biçimde gelişmeleri ve yetişmelerinin sağlanmasıdır. Beden eğitimi ve spor dersinin öğretiminde de dersi alan öğrencilere sağlıklı ve verimli bir biçimde bilgi, beceri ve davranış kazandırmak için uygulanan öğretim programının öğrenme öğretme faaliyetlerini oluşturan; hedef ve kazanımlar, içerik (tema), öğrenme-öğretme süreçleri ve ölçme ve değerlendirme aşamaları öğrenci, öğretmen ve çevre şartları ile uyum içerisinde olmalıdır (Havadar ve Taştan, 2015). Yeni ve güncellenmiş eğitim-öğretim programlarında yapılandırma yaklaşımıyla birlikte içerik düzenleme yaklaşımlarından sarmal yapı temele alınmıştır. Süreklilik, sarmal yapının temel ilkesidir ve bu sarmal yapıya göre konular aynı başlıklarda ve farklı derinliklerde süreklilik gösterir. Bu nedenle “hazırbulunuşluk” kavramı yeni eğitim-öğretim programları açısından büyük önem taşımaktadır. Çünkü herhangi bir kademede edinilecek kazanımlar daha alt kademelerdeki kazanımlarla doğrudan ilişkilidir ve onların üzerine yapılandırılır (MEB, 2018). Literatürde İlkokul BEOD öğretim programı (Aydemir 2021; Kuzu ve Aslan) ile Ortaokul BESD öğretim programının değerlendirildiği (Altunbakır ve Pehlevan, 2019; Aydın, Temel ve Kangalgil, 2022; Çağlayan ve Ağgön, 2021; Işıkgöz, 2015; Özcan ve Mirzeoğlu, 2014) ve öğretim programlarında var olan kazanımlar (Alıncak, Ayan ve Abakay, 2015; Havadar ve Taştan, 2015) ile ilgili çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmaların yanı sıra öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri ile ilgili yapılan çalışmalar da literatürde yer almaktadır (Canbulat, 2017; Çelik, 2010; Kuruoğlu, 2016; Harman ve Çelikler 2012; Türkyılmaz, 2018). Fakat alan yazında İlkokul 4. sınıf BEOD ile Ortaokul 5. sınıf BESD öğretim programında yer alan bilişsel kazanımların hazırbulunuşluk açısından incelenmesini içeren çalışmaların yer almadığı görülmektedir. Bu çalışmada karşılaştırmalı değerlendirmeler yapılarak İlkokul 4. sınıf BEOD öğretim programında yer alan bilişsel kazanımların, Ortaokul 5. sınıf BESD öğretim programında yer alan bilişsel kazanımları öğrencinin derse olan

hazırbulunuşluk durumu bakımından destekler nitelikte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Ayrıca öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri ile akademik başarı, beceri ve tutum gibi değişkenler arasında pozitif yönlü doğrusal ilişkiler olduğunu düşünülmektedir. Bu durumdan hareketle bu çalışmada İlkokul 4. sınıf BEOD dersi bilişsel kazanımlarının Ortaokul 5. sınıf BESD bilişsel kazanımlarına hazırbulunuşluk bağlamında ön koşul öğrenme oluşturup oluşturamamasının araştırılması amaçlanmıştır.

Yöntem

Millî Eğitim Bakanlığı [MEB] İlkokul 4. sınıf “*Beden Eğitimi ve Oyun Dersi [BEOD]*” ile Ortaokul 5. sınıf “*Beden Eğitimi ve Spor Dersi [BESD]*” öğretim programındaki bilişsel kazanımların “Yenilenmiş Bloom Taksonomisi”ndeki bilişsel alan basamaklarına göre incelendiği bu çalışma nitel türde ve tarama modelindedir. Tarama modelinde, var olan bir durum, olduğu şekilde tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2014). Tarama modeli, eğitim alanında yapılan araştırmalarda en çok kullanılan modeldir (Büyükoztürk, vd., 2019). Nitel araştırmalarda gözlem, görüşme, doküman incelemesi gibi teknikler kullanılarak olay veya olgular doğal ortamı içerisinde gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konmaya çalışılır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Nitel türde olan bu çalışmada da veriler doküman incelemesi tekniği ile toplanmıştır. Doküman incelemesi, araştırılacak konu hakkında bilgi içeren yazılı kaynakların analizini kapsamaktadır. Doküman incelemesinde veriler, var olan kayıt ve belgelerin incelenmesiyle elde edilir (Karasar, 2016, aktaran Yıldız, 2021).

Araştırmanın Modeli

Millî Eğitim Bakanlığı [MEB] İlkokul 4. sınıf “*Beden Eğitimi ve Oyun Dersi [BEOD]*” ile Ortaokul 5. sınıf “*Beden Eğitimi ve Spor Dersi [BESD]*” bilişsel kazanımlarının içerik ve öğretim ilkeleri açısından karşılaştırılmasında nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir.

Çalışmada, Temel Eğitim Genel Müdürlüğünün, 19.01.2018 tarihli ve 7 sayılı kararıyla kabul edilen,

2018-2019 öğretim yılından itibaren uygulanan MEB İlkokul BEOD (1-4. Sınıflar) öğretim programı ve 19.01.2018 tarihli ve 6 sayılı kararıyla kabul edilen, 2018-2019 öğretim yılından itibaren uygulanan MEB Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu BESD (5-8. Sınıflar) öğretim programları incelenmiştir

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında doküman analizi yapılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2018) tarafından olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı dokümanların incelenmesi şeklinde ifade edilen doküman analizi, çalışmanın amacı doğrultusunda kaynaklara ulaşım ve verilerin değerlendirilmesini kapsamaktadır. Veriler MEB İlkokul 4. sınıf BEOD ile Ortaokul 5. sınıf BESD öğretim programı ve MEB'in BEOD ile BESD Etkinlik Kılavuzu incelenerek elde edilmiştir. Dokümanlar MEB'in resmi (<http://mufredat.meb.gov.tr/Programlar.aspx>) web sayfasından indirilerek her iki belgenin orijinal kaynaklar olması sağlanmıştır. Çalışmada kullanılan dokümanlar (İlkokul 4. sınıf BEOD öğretim programı, Ortaokul 5. sınıf BESD öğretim programı) kamunun erişimine açıktır ve elde edilmesinde kurum ya da kişilere zarar verilmesi söz konusu değildir. Bu durumdan hareketle dokümanlar etik ilkelere zarar vermeyecek bir biçimde elde edilmiş ve kullanılmıştır. Yani çalışmadan elde edilen veriler kurumlardan veya kişilerden bağımsız olup etik ilkeler çerçevesinde bilimsel araştırma yöntemlerine uygun şekilde incelenmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde betimsel analiz yöntemine başvurulmuştur. Betimsel analizde veriler daha önceden belirlenen temalara göre sistematik ve açık bir biçimde betimlenir, daha sonra yapılan betimlemeler açıklanır, yorumlanır ve neden-sonuç ilişkilerine bağlı olarak birtakım sonuçlar elde edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Verilerin analizinde MEB İlkokul 4. Sınıf BEOD ile Ortaokul 5. Sınıf BESD öğretim programında yer alan kazanımlar; önce araştırmacı tarafından sınıflandırılmış bu sınıflandırma, Beden Eğitimi ve Spor alanında akademisyen olarak görev yapan uzman (12 Akademisyen) görüşlerine başvurularak bilişsel öğrenme alanı içerisine giren kazanımlar listesine son şekli verilmiştir. 4. sınıfta 8 adet ve 5. sınıfta 16 adet olmak üzere toplam 24 bilişsel kazanım olduğu belirlenmiştir. Daha sonra 4. sınıfta bilişsel olan bu kazanımların 5. sınıftaki bilişsel kazanımlara hazırbulunuşluk açısından ön koşul öğrenmeler oluşturup oluşturamaması, kazanımların içerik ve öğretim ilkelerine uygunluğu değerlendirilmiştir

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde İlkokul 4. sınıf Beden Eğitimi ve Oyun Dersi [BEOD] ile Ortaokul 5. sınıf Beden Eğitimi ve Spor Dersi [BESD] öğretim programında yer alan bilişsel kazanımlara ve açıklamalarına aşağıda bulunan tablolarda yer verilmiştir (MEB, 2018a; MEB, 2018b; MEB, 2018c; MEB, 2018d).

Tablo 2: Üst Sınıfa Temel Oluşturan 4. Sınıf BEOD ve 5. Sınıf BESD Bilişsel Kazanımları ve Açıklamaları

4. Sınıf Bilişsel Kazanım	5. Sınıf Bilişsel Kazanımlar
“BO.4.1.2.2. Oynadığı oyunların içindeki hareket becerilerini tanımlar.”	“BE.5.1.2.1. Oyun ve etkinliklerde kullandığı temel hareket kavramlarını açıklar.”
Açıklama: “Öğrencilere farklı çevrelerde katılabilecekleri farklı oyunlar sunularak, bu oyunları oynayabilmek için gerekli olan hareket becerilerinin ve beceri gruplarının neler olduğunu söylemeleri istenmelidir.”	Açıklama: “Öğrencilere temel hareket kavramları açıklanır ve her öğrenciden verilen hareket kavramlarına uygun birer örnek bularak göstermesi hedeflenir. Öğrencilere çeşitli ortamlarda katılabilecekleri farklı oyunlar sunulur ve bu oyunları oluşturan ağırlıklı olarak hareket becerilerinin neler olduğunu söylemeleri hedeflenir.”

*Tablolarda yer alan açıklamalar ilgili öğretim programı için MEB resmi internet sitesinden indirilen kılavuzlardan alınmıştır.

Tablo 2: (Devamı) Temel Oluşturan 4. Sınıf BEOD ve 5. Sınıf BESD Bilişsel Kazanımları ve Açıklamaları

4. Sınıf Bilişsel Kazanım	5. Sınıf Bilişsel Kazanımlar
<p>“BO.4.1.2.3. Oyun ve fiziki etkinliklerde kendisinin ve arkadaşlarının performanslarını değerlendirir.”</p> <p>Açıklama: “Öğrencilerden, dahil oldukları oyun ve fiziki etkinliklerde “ortaya konulan” ile “gösterilmesi beklenen” performans arasındaki farkı belirleyerek arkadaşlarının ve kendisini performanslarını değerlendirmeleri istenmelidir. Değerlendirme sonuçlarını arkadaşları ile paylaşmaları, bu sayede öğrencilerin ortaya koyduğu bu değerlendirmenin sonucundan hareketle oyun ve fiziki etkinlikler sırasında performanslarında neleri geliştirmesi gerektiğinin farkına varmalarını sağlanmalıdır.”</p>	<p>“BE.5.1.2.9. Oyun ve etkinliklerde kendisinin ve arkadaşlarının performanslarını değerlendirir.”</p> <p>Açıklama: “Öğrencilerden oyun ve etkinliklerde kendisinin ve arkadaşlarının performanslarını değerlendirmek için gözlem yapma, ölçütleri anlama, gözlenenler ile ölçütleri karşılaştırma ve sonuca varma gibi davranışlar göstermeleri beklenmelidir.”</p>
<p>“BO.4.2.2.5. Oyun ve fiziki etkinliklerde zamanını etkili kullanır.”</p> <p>Açıklama: “Beden Eğitimi ve Oyun dersinde yapılan etkinlikler/uygulamalar sayesinde öğrencilerin ders içi ve ders dışında zamanı etkili kullanma özellikleri geliştirilmelidir.”</p>	<p>“BE.5.1.2.4. Oyun ve etkinliklerde zamanı etkili kullanmanın önemini fark eder.”</p> <p>Açıklama: “Öğrencilere oyun ve etkinliklere katılımı arttırmak ve performanslarını geliştirmek için zaman yönetiminin öneminden bahsedilmelidir. Hedef belirleme, plan yapma ve uygulamada (etkinliğin başlangıç ve bitiş süresi) zamanı etkili kullanmak için fırsatlar yaratılmalıdır.”</p>

Tablo 2’ye bakıldığında 4. sınıfta yer alan “BO.4.1.2.2. Oynadığı oyunların içindeki hareket becerilerini tanımlar.” ve 5. Sınıfta yer alan “BE.5.1.2.1. Oyun ve etkinliklerde kullandığı temel hareket kavramlarını açıklar.” kazanımlarının birbirini karşıladığı ve birbirini tamamlar nitelikte olduğu görülmektedir.

Bunun yanında 4. sınıfta yer alan “BO.4.1.2.3. Oyun ve fiziki etkinliklerde kendisinin ve arkadaşlarının performanslarını değerlendirir.” ve 5. sınıfta yer alan “BE.5.1.2.9. Oyun ve etkinliklerde kendisinin ve

arkadaşlarının performanslarını değerlendirir.” kazanımlarının birbirini karşıladığı ve birbirini tamamlar nitelikte olduğu görülmektedir. Yine Tablo 2’ye bakıldığında 4. Sınıfta yer alan “BO.4.2.2.5. Oyun ve fiziki etkinliklerde zamanını etkili kullanır.” ve 5. sınıfta yer alan “BE.5.1.2.4. Oyun ve etkinliklerde zamanı etkili kullanmanın önemini fark eder.” kazanımlarının birbirini karşıladığı ve birbirini tamamlar nitelikte olduğu görülmektedir (Tablo 2).

Tablo 3: Üst Sınıfa Temel Oluşturmayan 4. Sınıf BEOD ve 5. Sınıf BESD Bilişsel Kazanımları ve Açıklamaları

4. Sınıf Bilişsel Kazanım	5. Sınıf Bilişsel Kazanımlar
<p>“BO.4.1.3.1. Çeşitli stratejileri ve taktikleri kullanarak oyunlar tasarlar.”</p> <p>Açıklama: “Öğrencilere istenilen sonuca/hedefe ulaşmada çeşitli strateji ve taktiklerini kullanabilecekleri oyunlar sunulmalıdır. Daha sonra ise öğrencilerden kendilerine sunulan örneklerden yola çıkarak, farklı strateji ve taktikleri kullanabilecekleri çeşitli oyun ve fiziki etkinlikler oluşturmaları istenmelidir.”</p>	<p>“BE.5.1.3.1. Oyun ve etkinliklerde hücumla yönelik strateji ve taktikleri gösterir.”</p> <p>“BE.5.1.3.2. Oyun ve etkinliklerde savunmaya yönelik strateji ve taktikleri gösterir.”</p> <p>Açıklama: “Öğrencilerden çeşitli oyun ve etkinliklerde istenilen sonuca ulaşmak için vücut aldatmasına, yön, düzey ve hız değiştirmeye yönelik bireysel savunma ve hücum taktiklerini uygulamaları istenmelidir. Oyun ve etkinliklerde vücut aldatması, yön ve hız değiştirmeye yönelik hücum taktikleri ele alınır. Oyun ve etkinliklerde yön ve hız değiştirmeye yönelik savunma taktikleri ele alınır.”</p>

Tablo 3: (Devamı) Üst Sınıfa Temel Oluşturmayan 4. Sınıf BEOD ve 5. Sınıf BESD Bilişsel Kazanımları ve Açıklamaları

4. Sınıf Bilişsel Kazanım	5. Sınıf Bilişsel Kazanımlar
<p>“BO.4.2.2.1. Fiziksel uygunluğunu geliştirecek uygun programlar tasarlar.”</p> <p>Açıklama: “Öğrencilere fiziksel uygunluk seviyelerini yükseltecek yüksek ve orta şiddetli fiziki etkinlik için haftalık etkinlik sıklığı, şiddeti, süresi ve etkinlik çeşitlerini içeren kolay programlar yapılmalı, yapılan bu programları uygulamaları ve uygulamalarının yazılı kaydını tutmaları istenmelidir. Oluşturulan bu kayıtlardaki bilgilerden yola çıkarak bilgi işleme, değerlendirme ve yansıtma yapmaları sağlanmalıdır.”</p>	<p>“BE.5.2.2.3. Katıldığı fiziksel etkinliklerin, fiziksel uygunluğuna olan etkilerini açıklar.”</p> <p>Açıklama: “Öğrencilerin eğitim-öğretim yılı içinde (tercihen başında ve sonunda) sağlıkla ilgili fiziksel uygunluk düzeyleri ölçülmelidir. Öğrencilerden bu ölçümler içerisinde yer alan ve katıldıkları bu etkinliklerin fiziksel uygunluklarına olan etkilerini açıklamaları istenmelidir.”</p>
<p>“BO.4.2.2.2. Sağlığını korumak için günlük ve haftalık beslenme listesi hazırlar.”</p> <p>Açıklama: “Öğrencilere yeterli ve düzenli beslenmeyle ilgili olan bilgiler hatırlatılmalıdır. Oyun ve fiziki etkinlikler sırasında öğrenciden istenilen performans düzeyine ulaşmak için beslenmenin ne derece önemli olduğu tartışılmalıdır. Öğrencilerden sağlığını korumak ve düzenli bir biçimde katıldıkları etkinliklere uygun olarak günlük ve haftalık beslenme listelerini hazırlayıp sınıfta tartışmaları istenmelidir.”</p>	<p>“BE.5.2.2.4. Fiziksel etkinliklerde ne zaman ve nasıl beslenmesi gerektiğini açıklar”</p> <p>Açıklama: “Öğrencilere fiziksel etkinliklerden en erken 2 saat önce beslenmelerinin, etkinlikler uzadığı takdirde sıvı tüketmelerinin ve etkinlik sonrasında harcadıkları kalori ve diğer besin unsurlarının vücuda tekrar alınmasının önemi vurgulanmalıdır.”</p>

Tablo 3'e bakıldığında 4. sınıfta yer alan “BO.4.1.3.1. Çeşitli stratejileri ve taktikleri kullanarak oyunlar tasarlar.” ve 5. sınıfta yer alan “BE.5.1.3.1. Oyun ve etkinliklerde hücumaya yönelik strateji ve taktikleri gösterir, BE.5.1.3.2. Oyun ve etkinliklerde savunmaya yönelik strateji ve taktikleri gösterir.” kazanımları karşılaştırıldığında daha üst düzey bilişsel beceri gerektiren becerilerin (BO.4.1.3.1. Çeşitli stratejileri ve taktikleri kullanarak oyunlar tasarlar; Yenilenmiş Bloom Taksonomisinde en üst düzey beceri olan “Oluşturma” basamağında yer alır.) 4. sınıfta verilmesi; 5. sınıfta verilen kazanımın daha alt basamak bilişsel beceri gerektiren (BE.5.1.3.1. Oyun ve etkinliklerde hücumaya yönelik strateji ve taktikleri gösterir, BE.5.1.3.2. Oyun ve etkinliklerde savunmaya yönelik strateji ve taktikleri gösterir; Yenilenmiş Bloom Taksonomisinde “Anlama” basamağında yer alır) bir durum olması kazanımın öğretim ilkelerinden basitten-karmaşığa ilkesine uygun olmadığı görülmektedir. Bir diğer kazanım olan ve 4. sınıfta yer alan “BO.4.2.2.1. Fiziksel uygunluğunu geliştirecek uygun programlar tasarlar” ve 5. sınıfta yer alan “BE.5.2.2.3. Katıldığı fiziksel etkinliklerin, fiziksel uygunluğuna olan etkilerini açıklar.” kazanımları karşılaştırıldığında daha üst düzey bilişsel beceri

gerektiren becerilerin (BO.4.2.2.1. Fiziksel uygunluğunu geliştirecek uygun programlar tasarlar; Yenilenmiş Bloom Taksonomisinde en üst düzey beceri olan “Oluşturma” basamağında yer alır.) 4. sınıfta verilmesi; 5. sınıfta verilen kazanımın daha alt basamak bilişsel beceri gerektiren (BE.5.2.2.3. Katıldığı fiziksel etkinliklerin, fiziksel uygunluğuna olan etkilerini açıklar; Yenilenmiş Bloom Taksonomisinde “Çözümleme” basamağında yer alır) bir durum olması kazanımın öğretim ilkelerinden basitten-karmaşığa ilkesine uygun olmadığı görülmektedir. Tablo 3'e bakıldığında 4. sınıfta yer alan “BO.4.2.2.2. Sağlığını korumak için günlük ve haftalık beslenme listesi hazırlar.” ve 5. sınıfta yer alan “BE.5.2.2.4. Fiziksel etkinliklerde ne zaman ve nasıl beslenmesi gerektiğini açıklar” kazanımları karşılaştırıldığında daha üst düzey bilişsel beceri gerektiren becerilerin (BO.4.2.2.2. Sağlığını korumak için günlük ve haftalık beslenme listesi hazırlar; Yenilenmiş Bloom Taksonomisinde en üst düzey beceri olan “Oluşturma” basamağında yer alır.) 4. sınıfta verilmesi; 5. sınıfta verilen kazanımın daha alt basamak bilişsel beceri gerektiren (BE.5.2.2.4. Fiziksel etkinliklerde ne zaman ve nasıl beslenmesi gerektiğini açıklar; Yenilenmiş Bloom

Taksonomisinde “Çözümleme” basamağında yer alır) bir durum olması kazanımın öğretim ilkelerinden basitten-karmaşığa ilkesine uygun olmadığı görülmektedir. Tablo 3 yorumlanırken kazanımların Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre hangi

basamakta oldukları açıklanmıştır. Bu durum sadece Tablo 3’e özgüdür ve Tablo 3’teki kazanımlar öğretim ilkelerinden basitten-karmaşığa ilkesine uygun olmaması dikkate alınarak çalışma bu doğrultuda ilerletilmiştir.

Tablo 4: Üst Sınıfta Karşılığı Olmayan 4. Sınıf BEOD Bilişsel Kazanımları ve Açıklamaları

4. Sınıf Bilişsel Kazanım	
“BO.4.2.2.9. Oyun ve fiziki etkinliklerde karşılaştığı problemleri çözer.”	Açıklama: “Öğrencilere farklı oyunlar oynatarak, oyunlarda öğrenciden istenilen sonuca ulaşmayı engelleyen durumların farkına varmaları ve bu durumlara bireysel ve grup hâlinde çözüm üretmeleri hedeflenir. Öğrencilerden ürettikleri çözümleri arkadaşları ile paylaşmaları istenir.”
“BO.4.2.3.4. Uluslararası müsabakalarda başarılı olmuş Türk sporcularını araştırır.”	Açıklama: “Öğrencilere önemli spor organizasyonlarında ülkemizi temsil eden sporcularımızı araştırarak ev ödevleri ve proje çalışmalarını verilip başarılı olmuş Türk sporcularını araştırması istenir.”

Tablo 4’e bakıldığında 4. sınıfta yer alan “BO.4.2.2.9. Oyun ve fiziki etkinliklerde karşılaştığı problemleri çözer.” ve “BO.4.2.3.4. Uluslararası müsabakalarda başarılı olmuş Türk sporcularını araştırır.”

kazanımlarına 5. sınıfta yer alan tamamlayıcı ve pekiştirme amaçlı kullanılabilecek kazanım veya kazanımlar olmadığı görülmektedir.

Tablo 5: Alt Sınıfta Karşılığı Olmayan 5. Sınıf BESD Bilişsel Kazanımları ve Açıklamaları

5. Sınıf Bilişsel Kazanımlar	
“BE.5.1.2.5. Oyun ve etkinliklerde farklı iletişim yollarını kullanır.”	Açıklama: “Oyun ve etkinliklerde sağlıklı bir biçimde iletişim kurmak için gerekli olan sözlü (etkili mesaj gönderme, etkili dinleme, ben ve biz dili kullanma), görsel (jest ve mimikler, beden dili, vurgular vb.) ve yazılı iletişim yollarını kullanmaları için imkânlar sunulur.”
“BE.5.2.2.2. Katıldığı etkinliklerde fiziksel etkinlik düzeyini ölçer.”	Açıklama: “Öğrenciler günlük tutma (fiziksel aktiviteler ile ilgili), adımsayar ile günlük atılan adım sayısını belirleme, etkinliklerde dakikadaki kalp atım hızını takip etme gibi fiziksel etkinlik düzeyi gözlem yollarını denemeleri istenir.”
“BE.5.2.2.5. Fiziksel etkinliklerde kendisinin ve başkalarının güvenliğine etki eden durumları açıklar.”	Açıklama: “Öğrencilerin fiziksel etkinlik sırasında sağlığa etki eden konuların önemi hakkında tartışmaları istenip güvenliğe etki eden durumları açıklamaları hedeflenir.”
“BE.5.2.2.6. Fiziksel etkinliklerde kendisinin ve başkalarının sağlığına etki eden durumları açıklar.”	
“BE.5.2.2.7. Fiziksel etkinliklerde ilkyardımanın genel amaçlarını ve uygulamalarını bilir.”	Açıklama: “Öğrenciler fiziksel etkinlik ve oyun esnasında burun kanaması, arkadaşı ile çarpışma ve burkulma gibi durumlarla karşılaşabilirler. Bu sebeple öğrencilerin ilk yardımın tanımı, ilk yardımın önemi, ilk yardımın genel amaçları ve ilk yardımın temel kurallarını bilmeleri hedeflenir.”
“BE.5.2.3.2. Atatürk’ün sporla ilgili söylediği sözleri açıklar.”	Açıklama: “Öğrencilerden “Millî Bayramlarımız ve Atatürk” haftasında Atatürk’ün spor ve sporculara neden önem verdiğini açıklamaları istenmelidir. Öğrencilerden “Millî Bayramlar ve Atatürk” haftasında Atatürk’ün spora ve sporcuya neden önem verdiğini araştırmaları ve sınıf içinde tartışmaları istenir.”
“BE.5.2.3.3. Yakın çevresine ait halk danslarını tanıır.”	Açıklama: “Öğrencilere okulun bulunduğu yöreye ait halk danslarının müziği, kıyafetleri ve figürleri hakkında bilgi sunulmalıdır. Bölgenin halk danslarının çeşitliliğine ilişkin örnek uygulamalara yer verilip. Yakın çevresine ait halk danslarını tanımları sağlanır.”

Tablo 5: (Devamı) Alt Sınıfta Karşılığı Olmayan 5. Sınıf BESD Bilişsel Kazanımları ve Açıklamaları

5. Sınıf Bilişsel Kazanımlar	
“BE.5.2.3.4. Geleneksel çocuk oyunlarını tanır.”	Açıklama: “Öğrencilere temel ve birleştirilmiş fiziksel hareket becerilerini içeren ve artık ülkemizde gelenekselleşen çocuk oyunlarından örnekler seçilerek sunulur. Bu şekilde bir taraftan öğrenciler temel becerilerini geliştirirken diğer taraftan da kendi kültürel değerlerini tanımları ve sahip çıkmaları hedeflenir.”
“BE.5.2.3.5. Olimpik kavramları bilir.”	Açıklama: “Öğrencilere modern olimpiyat oyunlarının sınıflaması (paralimpik, yaz ve kış oyunları), olimpik sembol (meşale ve slogan, halkalar) ve simgelerin (marş, yemin, bayrak, Madalya, maskot vb.) ne anlama geldiğini ve bu simgelerin içeriğini öğrenebileceği etkinlikler sunulup öğrencilerin bu kavramları bilmeleri hedeflenir.”

Tablo 5'e bakıldığında 5. sınıfta yer alan “BE.5.1.2.5. Oyun ve etkinliklerde farklı iletişim yollarını kullanır” kazanımına; “BE.5.2.2.2. Katıldığı etkinliklerde fiziksel etkinlik düzeyini ölçer” kazanımına; “BE.5.2.2.5. Fiziksel etkinliklerde kendisinin ve başkalarının güvenliğine etki eden durumları açıklar ve BE.5.2.2.6. Fiziksel etkinliklerde kendisinin ve başkalarının sağlığına etki eden durumları açıklar.” Kazanımlarına; “BE.5.2.2.7. Fiziksel etkinliklerde ilkyardımanın genel amaçlarını ve uygulamalarını bilir.” Kazanımlarına; “BE.5.2.3.2. Atatürk'ün sporla ilgili söylediği sözleri açıklar.” Kazanımlarına; “BE.5.2.3.3. Yakın çevresine ait halk danslarını tanır.” Kazanımlarına; “BE.5.2.3.4. Geleneksel çocuk oyunlarını tanır.” Kazanımlarına; “BE.5.2.3.5. Olimpik kavramları bilir.” kazanımına 4. sınıfta altyapı oluşturacak en azından birer kazanım olmadığı görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

İlkokul 4. sınıf “Beden Eğitimi ve Oyun Dersi [BEOD]” ile Ortoakul 5. sınıf “Beden Eğitimi ve Spor Dersi [BESD]” öğretim programında yer alan bilişsel kazanımlar içerik ve öğretim ilkelerine uygunluk açısından karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

Kazanımların karşılaştırılması sonucunda; 4. sınıf beden eğitimi ve oyun dersi bilişsel kazanımlarından 3 tanesinin (Tablo 2) 5. sınıf beden eğitimi ve spor dersindeki bilişsel kazanımlara temel oluşturabileceği, öğrencilerin hazırbulunuşluklarına katkı sağlayabileceği değerlendirilmektedir. Yani 4. sınıftaki 3 tane kazanımın 5. sınıfta karşılığı olduğu ve birbirini

tamamladığı görülmektedir. Bu tamamlama sayesinde, öğrenci 5. sınıfta iken alacağı eğitim içeriğine yabancılık çekmeyeceği söylenebilir. Öğrencini ön koşul öğrenmeleri zaten hafızasında mevcut olacağı için dersi öğrenme aşamasında zorluk çekmeyeceği öngörülebilir. Birbirini tamamlayan ve birbirine altyapı oluşturabilecek olan bu kazanımlar öğrenciye bir sonraki sınıf kademesinde hazırbulunuşluk bağlamında avantaj sağlayacağını söylemek mümkündür. Bu durumun öğretim programının amacına uygun olduğu gibi öğretim ilkelerine de olumlu anlamda hizmet etmiş olduğu söylenebilir.

Kazanımların karşılaştırılması sonucunda; 5. sınıf beden eğitimi ve spor dersi bilişsel kazanımlarından 9 tanesinin (Tablo 5) 4. sınıf beden eğitimi ve oyun dersindeki bilişsel kazanımlarda bir altyapı (ön koşul öğrenme) oluşturabilecek bir kazanımının olmadığı görülmektedir. Altyapı karşılığının (ön koşul öğrenme) olmaması bir sonraki sınıf kademesinde sorun yaratabileceği düşünülmektedir. Bu yüzden bu kazanımların 4. sınıfta altyapı karşılığı (ön koşul öğrenme) oluşturabilecek kazanımlara yer verilmesi önemli görülmektedir. Bu sayede öğrenci bir sonraki sınıf kademesinde iken zorluk çekmeden yeni öğrenmeler gerçekleştirilebileceği söylenebilir.

3 tane kazanımın (Tablo 3) öğretim ilkelerinden basitten-karmaşığa ilkesine uygun olmadığı görülmektedir. Yani kazanımlar karşılaştırıldığında daha üst düzey bilişsel beceri gerektiren becerilerin 4. sınıfta verilmesi; 5. sınıfta verilen kazanımın daha

alt basamak bilişsel beceri gerektiren bir durum olması kazanımın öğretim ilkelerinden basitten-karmaşığa ilkesine uygun olmadığı görülmektedir. Kazu ve Aslan, (2014); Zorluoğlu, Şahintürk ve Bağrıyanık (2017) çalışmalarının sonuçları bu çalışmayla paralellik göstermektedir. Kazu ve Aslan beden eğitimi dersindeki kazanımların öğrencinin yaş ve gelişim seviyelerine uygun olmadığını ifade etmişlerdir. Aynı şekilde Zorluoğlu, Şahintürk ve Bağrıyanık Fen Bilimleri dersindeki kazanımların Bloom Taksonomisine göre analizi üzerine yapmış oldukları çalışmada daha üst düzey bilişsel süreç gerektiren becerilerin daha alt basamakta olduğu şeklinde benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Bilişsel öğrenme sürecinde belirli zorluk derecelerine göre sınıflamalar mevcuttur. Bu sınıflamalar doğrultusunda öğrencilere aktarılan bilginin zorluk derecesi kademeli ve planlı bir şekilde artırılmalıdır. Öğrencinin yaşı ve sınıf kademesi büyüdükçe derste öğrenciye verilmesi gereken bilginin zorluğu da yaş ve sınıf derecesiyle doğru orantılı olacak şekilde artırılmalıdır. Fakat zor olan ve bilişsel öğrenme süreçlerinde (Bloom, 1956) daha ileri bir basamak olan bilginin daha düşük yaş ve sınıf seviyesinde verilirken kolay olan ve bilişsel öğrenme süreçlerinde (Bloom, 1956) daha alt basamakta yer alan bir bilginin daha yüksek yaş ve sınıf seviyesinde verilmesi öğretim ilkesine uygun olmadığı görülmektedir. Bu uygun olmama durumu, öğrencinin bilişsel öğrenme süreçlerini olumsuz yönde etkileyeceğini söylemek mümkündür. Bu durumun düzeltilmesi için kazanımların sınıf kademeleri içerisinde yer değiştirilmesi daha uygun olacağı düşünülmektedir. Böylelikle kazanımın, basitten-karmaşığa ilkesine uygun hale getirilmesi sağlanabilir.

İlkokul 4. sınıftaki 2 tane kazanımın (Tablo 4) da 5. sınıfta tamamlayıcı bir kazanımı olmadığı görülmektedir. Yani 4. sınıfta yer alıp 5. sınıfta pekiştirme amaçlı kullanılacak bir kazanım bulunmadığı görülmektedir. Öğrenci daha önceden hafızasında olan bir bilgiyi ne kadar fazla tekrar ederse o bilgi öğrencinin zihninde o kadar fazla kalıcı olacaktır. Bu yüzden 4. sınıfta yer alan bilişsel kazanıma, 5. sınıfta karşılık gelecek ve tamamlayıcı

olacak bir kazanım eklenirse daha uygun olacağı söylenebilir. Öğretim programında ele alınan sarmal yapı ve sınıf kademesi arttıkça bilişsel anlamdaki becerilerin kademesinin yani Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Bilişsel Süreç Boyutu'na göre (Tablo 1) de aynı oranda artması gerektiği düşünülürse bu kazanımlara 5. sınıfta tamamlar nitelikte olacak kazanımlar eklenmesi uygun olacağı söylenebilir. Bu sayede öğrencinin zihninde var olan bilgi birikimini daha iyi pekiştirmiş olacağı söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre geliştirilen öneriler aşağıda verilmiştir.

Çalışmada elde edilen birbirini tamamlayan ve birbirine ön koşul öğrenme oluşturabilecek kazanımların sayısının daha fazla olması öğretim programının amacına daha iyi hizmet edeceğini söylemek mümkündür. Bu durumdan hareketle bu kazanım sayılarının artırılması (sayısal anlamda değil, nitelik anlamında), yani ön koşul öğrenme davranışı oluşturabilecek kazanımlara daha çok yer verilmesi önerilmektedir.

Çalışmada elde edilen ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre daha üst düzey bilişsel beceri gerektiren davranışların daha alt sınıf düzeyinde olması öğretim ilkelerine uygun olmadığı bulgusundan hareketle; bu kazanımların Beden Eğitimi ve Spor eğitimi alanında uzman kişilerce değerlendirilip öğretim programının içerisinde yer alan bu kazanımların güncellenmesi önerilmektedir.

Bu çalışmada 4. sınıf BEOD ile 5. sınıf BESD öğretim programında yer alan bilişsel kazanımların hazırbulunuşluk bağlamında karşılaştırılması yapılmıştır. Programda yer alan kazanımların içerik ve öğretim ilkelerine uygunluğu değerlendirilmiştir. Bu çalışmadan farklı olarak 5. sınıf, 6. sınıf, 7. sınıf, 8. sınıf, 9. sınıf, 10. sınıf, 11. sınıf ve 12. sınıf BESD bilişsel kazanımlarına da uygulanabilir. Bu sayede (5. sınıf-6. sınıf), (6. sınıf-7. sınıf), (7. sınıf-8. sınıf), (8. sınıf-9. sınıf), (9. sınıf-10. sınıf), (10. sınıf-11. sınıf), (11. sınıf-12. sınıf) birbirini takip eden ardışık sınıfların BESD bilişsel kazanımları hazırbulunuşluk bağlamında değerlendirilebilir.

Çalışma 4. sınıf BEO ve 5. sınıf BESD bilişsel kazanımlarından farklı olarak 4. sınıf BEO ve 5. sınıf BESD duyuşsal kazanımlar ve 4. sınıf BEO ve 5. sınıf BESD psikomotor kazanımların hazırbulunuşluk bağlamında değerlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.

Ayrıca Tablo 5'e bakıldığında 5. sınıfta yer alan "BE.5.2.3.5. Olimpik kavramları bilir" kazanımına 4. sınıfta altyapı oluşturacak bir kazanım olmadığı görülmekle birlikte 5. sınıf öğrencisinin olimpik kavramlarını bilmesinin ya da bilmemesinin gerekli olup olmadığı da Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi alanında uzman kişilerce tartışılması önerilmektedir.

Beceri testleri hazırlanarak (bilişsel, duyuşsal, psikomotor kazanımları ölçebilecek) kazanımın öğrencide ne ölçüde karşılık bulduğuna yönelik nicel bir çalışma yapılabilir.

İlkokul kademesinde Beden Eğitimi ve Oyun Derslerinin alanında uzman beden eğitimi ve spor

öğretmenleri tarafından icra edilmesi, öğrenci gelişim ve alana özgü becerilerin daha iyi aktarılması açısından önemli görülmektedir. Bu doğrultuda derslerin alanında uzman Beden Eğitimi ve Spor öğretmenleri tarafından icra edilmesi önerilmektedir.

Bir başka dikkat çekici nokta olan alt sınıftan üst sınıfa geçişte beden eğitimi ve oyun dersi bilişsel kazanımlarından üst sınıfta karşılığı olmayan kazanım sayısının fazla olmasıdır. Gelişim düzeyleri açısından bakıldığında fiziksel aktivitenin daha yoğun olarak ele alınması ve programa yansıtılması beklenirken bilişsel ve duyuşsal kazanımlarında ihmal edilmeden üst kademelere hazırlamada ele alınması sayısal olmasada içerik olarak birer karşılığının olması gerektiği bu konuda bir çalışma yapılması önerilmektedir.

Çalışma, Beden Eğitimi ve Spor dersinin dışında farklı branş derslerine de uygulanabilir. Bu sayede aynı veya benzer konuların belirli bir sınıf düzeyinde farklı dersler içerisinde ilişkili olarak incelenmesi sağlanabilir.

Kaynaklar

- Alıncak, F., Ayan, S. ve Abakay, U. (2015). Sınıf öğretmenlerinin Oyun ve Fiziki Etkinlikler dersine ilişkin değerlendirmeleri. *Route Educational and Social Science Journal*, 2(3), 58-66.
- Altunbakır, S. (2019). *Ortaokul Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programının Bilişsel Alan Kazanımlarının Değerlendirilmesi: Mersin İli Örneği.* (Yüksek Lisans Tezi), Mersin: Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Anderson, L. W., Krathwohl, D. R., ve Eds. (2001). *Taxonomy for Learning, Teaching and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives. Needham Heights.*
- Aydemir, B. (2021). *İlköğretimde Beden Eğitimi ve Oyun Dersi Öğretim Programının Uygulanabilme Koşulları ile İlgili Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Aydın, E., Temel, A., ve Kangalgil, M. (2022). Geçmişten Günümüze Ortaöğretim Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programlarının İncelenmesi. *Journal of Global Sport and Education Research*, 5(1), 99-117. doi:10.55142/jogser.1113312.
- Arı, A. (2013). Bilişsel Alan Sınıflamasında Yenilenmiş Bloom, SOLO, Fink, Dettmer Taksonimleri ve Uluslararası Alanda Tanınma Durumları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 259-290.
- Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy Of Educational Objectives. The Classification of Educational Goals.*
- Büyüköztürk, Şener vd. (2019). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri (26 b.)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Canbulat, T. (2017). Kesintili Zorunlu Eğitimden Etkilenen İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluk Düzeylerinin Değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(4), 1573-1586.
- Çağlayan, G. N. ve Ağgön, E. (2021). Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programının Temel Felsefi ve Genel Amaçlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Anatolia Sport Research*, 2(2), 26-32. doi:10.29228/anatoliasr.13.
- Çelik, H. (2010). *İlköğretim 7. Sınıf Matematik Dersinde Öğrencilerin Hazırbulunuşluk Düzeyini Arttırmaya Yönelik Bir Program Önerisi ve Etkililiği* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çıldır, A. (2019). *Sınıf Öğretmenlerinin Beden Eğitimi ve Oyun Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Danişman, Ş., ve Karadağ, E. (2015). Öğrenme Alanları ve Kazanımlar Bağlamında 2005 ve 2013 Beşinci Sınıf Matematik Öğretim Programlarının Karşılaştırılması. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 6(3), 380-298.
- Doğan, H. (2019). Orta Öğretim Programları Üzerinde Bir İnceleme. *Ankara University Journal of Faculty of*

- Educational Sciences (JFES), 3 (1), 65-90. DOI: 10.1501/Egifak_0000000310.
- Doğru, Z., ve Uçan, Y. (2021). *Beden Eğitimi ve Sporda Motivasyon*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Forehand, M. (2010). Bloom's Taxonomy. Ed: Orey, M. *Emerging Perspectives on Learning, Teaching and Technology*. https://textbookequity.org/Textbooks/Orey_Emergin_Perspectives_Learning.pdf. Date of Access: 10.05.2022; 17:30, P. 41-47.
- Güçoğlu, H. A., ve Savaş, S. (2020). Spor Bilimleri Fakültesinde Üç Farklı Yöntem ile İşlenen Basketbol Derslerinin Öğrencilerin Bilişsel Duyuşsal ve Psikomotor Gelişim Düzeylerine Etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(2). doi:10.24106/kefdergi.693491.
- Harman, G., ve Çelikler, D. (2012). Eğitimde Hazır Bulunuşluğun Önemi Üzerine Bir Derleme Çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(3).
- Havadar, T., ve Taşdan, M. (2015). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İlköğretim 4-5. Sınıf Öğretim Programları Hakkında Görüşleri (Ardahan, Iğdır ve Kars İli Örneği). *İnönü Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 29-43.
- Işıkgöz, E. (2015). Ortaokul Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programının Temel İlkelerine İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri (Sakarya İli Örneği). *Sakarya University Journal of Education*, 5(3), 27-41. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/suje/issue/20640/220094>
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemi (26 b.)*. Ankara: Nobel Yayın.
- Kuruoğlu, S. (2016). *Temel Hareket Eğitiminin 10 Yaş Lisanslı Yüzücüleri Üzerindeki Hazırbulunuşluk Etkilerinin İncelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018a). *Beden Eğitimi ve Oyun Dersi Öğretim Programı (İlkokul 1, 2, 3 ve 4. Sınıflar)*. Öğretim Programlarını İzleme ve Değerlendirme Merkezi: <http://mufredat.meb.gov.tr/Programlar.aspx> adresinden alındı.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018b). *Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı (Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. Öğretim Programlarını İzleme ve Değerlendirme Merkezi: <http://mufredat.meb.gov.tr/Programlar.aspx> adresinden alındı.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018c). *İlkokul Beden Eğitimi ve Oyun Dersi (1-4. Sınıflar) Etkinlik Kılavuzu*: https://koyulhisariho.meb.k12.tr/icerikler/beden-egitimi-ve-oyun-dersi-etkinlik-kilavuzu-ilkokul-1-4-siniflar-2018-2019_6163027.html adresinden alındı.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018d). *Beden Eğitimi ve Spor Dersi Etkinlik Kılavuzu (Ortaokul 5-8. Sınıflar)*: http://tegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_04/05145719_beden.pdf adresinden alındı.
- Özcan, G., ve Mirzeoğlu, A. D. (2014). Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğrenci, Veli ve Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 98-121.
- Özçelik, D.A. (1998). *Eğitim programları ve öğretim (genel öğretim yöntemi)*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Tekin, H., ve Koçyiğit, S. (2020). Öz Düzenleme Becerilerinin İlkokula Hazırbulunuşluk Üzerindeki Etkisi. *Kastamonu Education Journal*, 28(5), 1932-1945. doi: 10.24106/kefdergi.3928.
- Tuna, A., ve Kaçar, A. (2005). İlköğretim Matematik Öğretmenliği Programına Başlayan Öğrencilerin Lise 2 Matematik Konularındaki Hazır Bulunuşluk Düzeyleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 117-128.
- Turaçoğlu, İ., ve Kartal, M. (2014). 9.Sınıf Öğrencilerinin Kimya Dersinde Bilişsel Hazırbulunuşluk Düzeylerinin Belirlenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21-36.
- Türkyılmaz, M. İ. (2018). *İlkokul 1. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Yeterlik ve Hazırbulunuşluk Becerilerinin İncelenmesi (Yüksel Lisans Tezi)*. Amasya: Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yenilmez, K., ve Kakmacı, Ö. (2008). İlköğretim Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Matematikteki Hazır Bulunuşluk Düzeyi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(2), 529-542.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (11 b.)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, M. (2021). Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (4-8) Öğretim Programı'ndaki Bilişsel Kazanımların Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi. 19, s. 307-342.
- Zorluoğlu, S. L., Şahintürk, A., ve Bağrıyanık, K. E. (2017). 2013 Yılı Fen Bilimleri Öğretim Programı Kazanımlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Analizi ve Değerlendirilmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 1-15.